

*Apstiprināts
Uzraudzības komitejā
2023. gada 3. februārī
protokols Nr.*

Latvijas Republikas Zemkopības ministrija

**PROGRAMMAS ZIVSAIMNIECĪBAS ATTĪSTĪBAI 2021.–2027. GADAM
IZVĒRTĒŠANAS PLĀNS**

2021.–2027. gadam

Saturs

1. Izvērtēšanas plāna tvērums un mērķi	3
2. Izvērtēšanas plāna īstenošana un koordinēšana	4
2.1. Izvērtēšanā iesaistīto pušu atbildības dalījums	4
2.1.1. Ministrijas ietvaros.....	4
2.1.2. Neatkarīga novērtētāja ietvaros.....	4
2.1.3. Citas PZA izvērtēšanā iesaistītās puses	5
2.2. Saziņa.....	5
2.3. Resursi.....	6
2.4. Izmaiņas izvērtēšanas plānā.....	6
3. Izvērtēšanas tehniskie aspekti	6
3.1. Izvērtēšanas vadlīnijas	6
3.2. Izvērtēšanas plānošana.....	7
3.2.1. Izvērtēšanas pieejas.....	7
3.2.2. Dati.....	8
4. Atbalsts PZA ikgadējai izvērtēšanai	8

Programmas zivsaimniecības attīstībai 2021-2027 (turpmāk PZA) īstenošanas galvenais mērķis ir konkurētspējīga zivsaimniecības nozare un ilgtspējīgi ūdens dzīvie resursi veselīgas un drošas pārtikas un kvalitatīvas un ilgtspējīgas dzīves vides nodrošināšanai.

PZA ieguldījumi koncentrēsies šādos trīs galvenajos stratēģiskajos virzienos: 1) konkurētspēja, inovācijas un zināšanas, 2) vides ilgtspēja un biodaudzveidība, kā arī 3) ilgtspējīga zilā ekonomika piekrastes zivsaimniecības kopienās.

1. Izvērtēšanas plāna tvērums un mērķi:

PZA izvērtēšanas plāna – mērķis ir noteikt ietvaru un kārtību Eiropas Jūrlietu, Zivsaimniecības un akvakultūras fonda atbalsta izvērtējumu veikšanai, atbilstoši **Kopīgo noteikumu regulas 44. panta prasībām (obligāti veicami).**¹

Izvērtēšanas plāns sagatavots balstoties uz ieteikumiem FAMENET 2022. gada decembra Darba dokumentā par novērtēšanas plānu CT 5.1.

Izvērtēšanas plāna uzdevumi ir:

1. Nodrošināt, ka tiek paredzēts atbilstošs resursu apjoms (finanšu, cilvēkresursi) dažādiem novērtēšanas jautājumiem (posmiem); .
2. Nodrošināt, ka programmas veidošanā iesaistītās dažādas personas vieno kopīga izpratne par novērtēšanas lomu programmas ieviešanā.
3. Kapacitātes stiprināšana starp dažādām iesaistītājām pusēm, veicinot spēcīgāku novērtēšanas kultūru.

Ņemot vērā PZA SVID analīzi un identificētās vajadzības, paredzēts izstrādāt indikatīvu novērtēšanas aktivitāšu plānu, to ikgadēji pārskatot atbilstoši PZA īstenošanas gaitā konstatētajām vajadzībām.

Saskaņā ar Regulas 2021/1060 44. pantu vadošā iestāde veic programmu izvērtēšanu saistībā ar vienu vai vairākiem šādiem kritērijiem: efektivitāte, lietderīgums, piemērotība, saskanība un Savienības pievienotā vērtība, ar mērķi uzlabot programmu izstrādes un īstenošanas kvalitāti. Izvērtējumi var attiekties arī uz citiem būtiskiem kritērijiem, piemēram, iekļautību, nediskrimināciju un redzamību.

Saskaņā ar Regulas 2021/1060 43. panta 1. punktu līdz 2029. gada 30. jūnijam PZA tiks veikts ietekmes novērtējums. Turklāt vadošā iestāde līdz 2031. gada 15. februārim iesniedz Komisijai atskaiti par PZA galīgo snieguma rezultātu.

Saskaņā ar KNR 41. panta 1. punktu Komisija organizēs ikgadējus darbības pārskatus ar katru dalībvalsti, lai pārbaudītu katras EJZAF programmas darbību. Dalībvalsts ne

¹ Kopējās Regulas 2021/1060 44. pants nosaka dalībvalstij vai vadošai iestādei veikt programmu izvērtēšanu saistībā ar vienu vai vairākiem šādiem kritērijiem: efektivitāte, lietderīgums, piemērotība, saskanība un Savienības pievienotā vērtība, ar mērķi uzlabot programmu izstrādes un īstenošanas kvalitāti. Turklāt noteikts, ka līdz 2029. gada 30. jūnijam katrai programmai jāveic izvērtēšana, lai novērtētu tās ietekmi.

vēlāk kā 1 mēnesi pirms pārskata sanāksmes sniedz Komisijai informāciju par KNR 40. panta 1. punktā uzskaitītajiem elementiem.

2. Izvērtēšanas plāna īstenošana un koordinēšana

Izvērtēšana tiks īstenota izmantojot nepārtrauktās novērtēšanas pieeju - nepārtrauktās novērtēšanas sistēma - NNS, pieaicinot ārēju neatkarīgu novērtētāju. Neatkarīgs novērtētājs noteikts nacionālajos normatīvajos aktos par kārtību, kādā administrē EJZAF (Ministru kabineta 2022. gada 24. maija noteikumi Nr. 319 “Kārtība, kādā administrē un uzrauga Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fondu, kā arī valsts atbalstu zvejniecības un akvakultūras attīstībai 2021.–2027. gada plānošanas periodā” 7. punkts) .

2.1. Izvērtēšanā iesaistīto pušu atbildības dalījums

2.1.1. Ministrijas ietvaros

Novērtētāja aktivitātes tiek finansētas no „Tehniskās palīdzības līdzekļiem”. Finansējuma apjoms tiek izskatīts un piešķirts Tehniskās palīdzības komisijas sēdē katram gadam atsevišķi, atkarībā no aktuālajām izvērtējumu vajadzībām, atbilstoši PZA īstenošanas gaitai

Ar neatkarīgu novērtētāju tiek slēgts Līgums visam 2021.-2027. gada plānošanas periodam, kurā atrunāti izpildītāja un pasūtītāja tiesības un pienākumi, izpildes termiņi, indikatīvie darba uzdevumi, kā arī noteikts atskaišu termiņš par paveikto – reizi ceturksnī. Ar novērtēšanu saistītie jautājumi pēc nepieciešamības tiek izskatīti Vadošās iestādes komitejā, kā arī mazākās darba grupās ministrijas ietvaros tiekoties ar nozares departamentu pārstāvjiem un neatkarīgo novērtētāju. Ministrijas ietvaros, novērtēšanas koordinācijas jautājumi ir deleģēti ministrijas Stratēģijas analīzes nodaļai.

Neatkarīga novērtētāja iesniegtie, Darba plānā paredzētie nodevumi (pētījums, atskaite) tiek saskaņoti ar ministrijas nozaru departamentiem un citām ieinteresētajām pusēm komentāru sniegšanai pirms gala pieņemšanas – nodošanas akta parakstīšanas, tādējādi nodrošinot darba kvalitāti un atgriezenisko saiti ar tiešo novērtēšanas rezultātu mērķauditoriju.

2.1.2. Neatkarīga novērtētāja ietvaros

Lai veiksmīgi realizētu novērtēšanas darbu un izpildītu Vadošās iestādes pasūtījumu, neatkarīgais novērtētājs Līguma ietvaros nodarbinās pastāvīgos ekspertus, kā arī nepieciešamības gadījumā pieaicinot ārējos nozares ekspertus, nodrošinot novērtēšanas uzdevumu izpildi Līgumā un ikgadējā Darba plānā paredzētajā apjomā, termiņos un pasūtītājam pieņemamā kvalitātē. Novērtēšanas Līguma ietvaros tiek atrunāts pastāvīgo un ārējo ekspertu kvalifikācijas līmenis, finansēšanas kārtība u.c. nosacījumi. Līguma un ikgadējā Darba plānā paredzēto uzdevumu izpildi noteiktajos termiņos un atbilstošā kvalitātē nodrošina neatkarīgā novērtētāja piesaistīts darbu vadītājs. Novērtēšanas darba vadītājs slēdz darba līgumu ar katru ekspertu par darba izpildi, termiņiem un atalgojuma izmaksas kārtību.

Lai nodrošinātu kvalitatīvu novērtēšanas rezultātu, novērtētājs izmanto „labā praksē” balstītas un ar Vadošo iestādi saskaņotas novērtēšanas metodes. Darba plānā paredzēto uzdevumu izpildei paredzēts izmantot tos datus, kas jau ir pieejami, nepieciešamības gadījumā izmantojot papildus specifisku datu ieguves metodes.

Darbinieku kvalifikācija tiek celta gan piedaloties semināros Latvijā, gan arī piedaloties EK rīkotās darba grupās ārpus Latvijas pieejamā finansējuma ietvaros.

EJZAF PZA novērtēšanā var tikt izmantotas kvalitatīvās un kvantitatīvās vērtēšanas metodes:

Kvantitatīvā vērtēšanas procesā pielietojamās metodes ir tādas pētnieciskās metodes, kas sniedz izvēlēto rādītāju kvantitatīvus (skaitliskus) novērtējumus. Kvantitatīvus datus masīvu. Novērtēšanā tiek izmantotas semi-kvantitatīvās metodes.

Kvalitatīvā vērtēšanas procesā - sniedz kvalitatīvu, tātad mazāk skaitļos un vairāk idejās pamatotu informāciju. Pie kvalitatīvajām metodēm var tikt pieskaitīta dokumentu analīze, intervijas, fokusgrupu diskusijas, novērojumi.

Darba plānā paredzēto uzdevumu izpildi novērtētājs nodrošina iesniedzot Vadošajā iestādē atskaiti saskaņošanai un komentāru sniegšanai un, ja nepieciešams, veic iesniegtā darba precizējumus vai papildinājumus.

2.1.3. Citas PZA izvērtēšanā iesaistītās puses:

PZA Uzraudzības komiteja, Lauku atbalsta dienests (maksājumu aģentūra), atbalsta saņēmēji, Valsts zivsaimniecības sadarbības tīkls, zivsaimniecības vietējās rīcības grupas, izvērtēšanai nepieciešamo datus sniedzēji.

Izvērtējumu rezultātus izskata Uzraudzības komitejas sēdēs. Par izvērtējumos sniegtajiem ieteikumiem, to ieviešanu, Vadošā iestāde un novērtētāji atskaitās Uzraudzības komitejā, kā arī sniedz pārskatu ikgadējā izvērtēšanas sanāksmē ar EK.

2.2. Saziņa

Komunikāciju ar novērtētāju nodrošināta vairākos līmeņos:

- par novērtēšanas koordināciju atbildīgie darbinieki un nozaru departamenti iesaistīti komunikācijā ar novērtētāju aktuālu koordinējošu jautājumu risināšanā. Ziņojumi vai tematiskie izvērtējumi tiek saskaņoti elektroniski gan ar nozaru departamentiem, gan novērtēšanas koordinācijā iesaistītajiem darbiniekiem. Aktuālie jautājumi, ja nepieciešams, tiek pārrunāti Vadošās iestādes komitejas sēdēs.
- Aktuālo pētījumu rezultātus un to secinājumus tiek prezentēti un ir publiski pieejami un Uzraudzības komitejas (UK) sēdēs neatkarīgie eksperti dod novērtējumu par programmas ieviešanas progresu. Novērtēšanas materiāli tiks izmantoti sabiedrības informēšanai, semināros, kā arī gatavojot ministrijas politikas plānošanai nepieciešamo informāciju un veicot programmas grozījumus.
- Aktuālo pētījumu un ceturkšņa atskaišu rezultāti, secinājumi un rekomendācijas tiek apkopotas un nosūtītas atbildīgo departamentu pārstāvjiem komentēšanai un, ja nepieciešams konkrētai rīcībai iestrādājot tos atbilstošajos dokumentos. Apkopoto rekomendāciju fails (datne) (rekomendācijas un to komentāri) ir pieejams un tiek glabāts uz ZM servera.

- Sagatavotie tematiskie pētījumi tiks publiskoti gan ZM tīmekļa vietnes sadaļā Novērtēšana², gan neatkarīgā novērtētāja mājaslapā <https://www.arei.lv/lv/zivsaimniecibas-analize> Līdz ar to novērtēšanas rezultātu pieejamība ir pieejama plašākam interesentu lokam.

2.3. Resursi

Novērtēšanas koordināciju Zemkopības ministrijā, neatkarīgi no jūrlietu un zivsaimniecības politikas plānošanas, nodrošina divi darbinieki.

Finansējums novērtēšanā iesaistītajam personālam tiek nodrošināts no valsts budžeta līdzekļiem un prioritārā virziena „Tehniskā palīdzība līdzekļiem”, kas tiek izskatīts un piešķirts Tehniskās palīdzības komisijas sēdē.

Neatkarīgajam novērtētājam - finansējums līguma ietvaros darba uzdevumu veikšanai tiek izvērtēts un piešķirts Tehniskās palīdzības komisijas sēdē no „Tehniskās palīdzības līdzekļiem”, nosakot kopēju summu gada ietvaros un to sadalot ceturkšņos, kas tiek izmaksāta pēc ceturkšņu pārskatu gala pieņemšanas – nodošanas akta abpusējas parakstīšanas.

2.4. Izmaiņas izvērtēšanas plānā

Izvērtēšanas plāns veidots elastīgs, lai, nepieciešamības gadījumā, PZA īstenošanas gaitā ņemtu vērā radušās vajadzības par izvērtējumu tematiem.

3. Izvērtēšanas tehniskie aspekti

Izvērtēšanas aktivitātes tiek plānotas katru gadu nepārtrauktās novērtēšanas sistēmas ietvaros (NNS), balstoties no PZA īstenošanas procesā identificētajām vajadzībām, nepārtrauktās novērtēšanas pētījumu rezultātiem, kā arī ES un nacionālo normatīvo aktu prasībām. Plānotie uzdevumi tiek definēti ikgadējā Darba plānā. Darba plāna projektu izstrādā neatkarīgais novērtētājs, ņemot vērā UK pārstāvju izteiktos viedokļus un ierosinājumus, un sadarbībā ar Vadošo iestādi. Darba plānu nākamajam gadam apstiprina līdz Darba plāna uzdevumu uzsākšanai. Darba plānā tiek noteikti izvērtējumu izpildes termiņi, nepieciešamības gadījumā tie var turpināties vairāk kā vienu gadu, attiecīgi tam plānojot atbilstošu finansējumu (piemēram, liela apjoma lauka izpētes izvērtējumā).

3.1. Izvērtēšanas vadlīnijas

Lai nodrošinātu, ka novērtējumi tiek veikti saskaņā ar ES un nacionālajiem noteikumiem un vadlīnijām, veicot izvērtējumu vērtētājiem jāņem vērā:

ES līmenī:

o Regulas: KNR 2021/10160, EMFAF regula, Komisijas 2022. gada 19. janvāra Īstenošanas regula (ES) 2022/79, ar ko nosaka Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2021/1139 piemērošanas noteikumus attiecībā uz ierakstīšanu, pārraidi un darbības līmeņa ieviešanas datu prezentācija.

² <https://www.zm.gov.lv/lv/novertesana-0>

o Vadlīnijas: Labāka regulējuma pamatnostādnes un ar tām saistītās rīkkopas Nr. 46 (Novērtējuma izstrāde), Nr. 47 (Novērtēšanas kritēriji un jautājumi).

o dienestu darba dokumenti (DDD): SWP ERAF, KF un JTF darbība, uzraudzība un novērtēšana 2021.–2027. gadā.

o Darba dokumenti un rokasgrāmatas: EMFAF MEF 2021-2027, EJZF novērtējums 20179, EJZF Evaluation Toolbox 201710, Evaluating CLLD Rokasgrāmata VRG un zivsaimniecības VRG11, WP par EMFAF vidusposma novērtējumu (tiks sagatavots)

Valsts līmenī:

o Likumi, noteikumi, stratēģijas un plāni, vadlīnijas, iepriekšējie izvērtēšanas plāni u.c.

3.2. Izvērtēšanas plānošana

Nepārtrauktās novērtēšanas sistēma tiek plānota trīs daļās:

- 1) Metodoloģiskie jautājumi, kas sevī ietver intervences loģikas uzlabojumus darbībām un datu uzkrāšanas uzlabojumi, lai nodrošinātu NNS un aktuālos datus PZA analīzei;
- 2) Tematiskie izvērtējumi, kas izriet no aktuālām nozares vajadzībām;
- 3) Rīcību analīze, kas ietver konkrētas PZA darbību novērtēšanas.

3.2.1. Izvērtēšanas pieejas

Kopumā var izdalīt šādus vērtēšanas veidus:

- Procesu novērtēšana: Programmas snieguma īstenošana, ieinteresēto pušu iesaisti, iekšējo un ārējo komunikāciju un koordināciju ar citiem fondiem, iniciatīvām un programmām. Turklāt procesa novērtēšana var būt noderīga, lai gatavotos nākamajai EJZAF programmai 2027+.
- Izvērtēšana konkrēto mērķu/darbības līmenī, piemēram, rezultativitātes novērtējums (mērķvērtību sasniegšana, sasniegtie tiešie un tūlītējie rezultāti atbalsta saņēmējiem), lietderības novērtējums (izmaksu un ieguvumu analīze) utt.
- PZA ietekmes novērtējums: izmaiņas mērķa grupai/nozarei, kas pārsniedz tūlītējas sekas salīdzinājumā ar bāzes situāciju (pirms un pēc; ar un bez pieejas). Kvantitatīvs hipotētiskais fakts vai modelēšana ir iespējama tikai dažām darbībām (piemēram, ar daudziem standartizētiem gadījumiem). Izmaiņu teorija ir plašāk piemērojama, bet vairumā gadījumu nesniedz kvantitatīvus konstatējumus.
- Tematiskie pētījumi: par situāciju zivsaimniecības nozares specializācijās (zvejniecība, akvakultūra, zivju apstrāde); zivsaimniecības nozares mijiedarbību ar piekrastes teritorijas attīstību. Tiks izvērtēti arī sabiedrības virzītas vietējās attīstības (SVVA) pieejas ieviešanas rezultāti piekrastes teritorijas attīstībā; kā arī veikti pētījumi, piemēram, par šķērsriezuma mērķiem, vai piemēram, ja nepieciešams vajadzību/kontekstuālo tendenču novērošana, kas ir būtiskas, bet nav tieši saistītas ar EJZAF, piemēram, sociālas, ekonomiskas izmaiņas sabiedrībā, tautsaimniecībā, kas kopumā ietekmē

zivsaimniecības nozares stāvokli un var atstāt iespaidu uz attīstības projektu īstenošanu un turpmāko plānošanu.

Atkarībā no jaunām novērtēšanas vajadzībām programmas dzīves cikla laikā var tikt veikti papildu (ad hoc) novērtējumi.

3.2.2. Dati

Infosys dati: Infosys ir datu bāzes struktūra EJZAF uzraudzības datu vākšanai un ziņošanai.

VI nodrošinātie programmas īstenošanas dokumenti (piemēram, darbības pārskats, projektu iesniegumu dokumenti u.c.)

- Dati, kas iegūti, izmantojot VI veiktās aptaujas
- Papildu (kvalitatīvie) dati no shēmu pārvaldītājiem, ja tādi ir pieejami.
- Statistikas dati no nacionālajiem avotiem, Eurostat u.c.
- Citi saistītie dati (piemēram, tos sniedz Jūrlietu ģenerāldirektorāts).

Attiecīgie dati, ko PZA nevar nodrošināt, ir jāapkopo vērtētājiem.

Datu kvalitātes kontroli veiks Vadošā iestāde (piemēram, kā pastāvīgs process vai iekšējā darbības pārskata sagatavošanas laikā) vērtētāji sadarbībā ar programmas vadību.

Tiks izveidota intervences loģika, tiks uzkrāti un aktualizēti dati, kas ļaus līdz 2029. gada beigām caur EJZAF savienības prioritātēm izvērtēt visas programmas ietekmi uz KZP mērķiem.

Līguma ietvaros, paredzēts turpināt nodrošināt datu uzkrāšanu Programmas novērtēšanas vajadzībām, kopā ar LAD tiek risināti metodoloģiskie jautājumi par datu bāzes funkcionalitātes pilnveidošanu. Paredzēts turpināt sadarbību ar valsts institūcijām par citu institūciju datubāzēs uzkrāto datu iegūšanu un izmantošanu Programmas novērtēšanas vajadzībām.

NNS ik gadu tiek sagatavoti Gada īstenošanas ziņojumi, kuros tiek ietverta informācija par finansiālajām saistībām un izdevumiem sadalījumā pa darbībām un arī kopsavilkums par norisēm, kas veiktas saistībā ar izvērtēšanas plānu.

4. Atbalsts PZA ikgadējai izvērtēšanai

Konkrētu nepilnību noteikšana uzraudzības sistēmā.

- Tiks analizēti dati, kas savākti, izmantojot Infosys, lai sagatavotu ikgadējo darbības pārskatu.
- Tiks pārskatītas VI veiktās vai ierosinātās aptaujas un šajos apsekojumos iegūto datu analīze.
- Tiks analizēti nozares attīstības konteksta dati, kas nepieciešami ikgadējam darbības pārskatam (piemēram, no valsts statistikas, Eurostat utt.).